

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
6232-07

meddelad i Stockholm den 20 januari 2010

KLAGANDE

T

Ombud: Ann-Louise Pagling Lundberg
Assistansia AB
Box 377
701 47 Örebro

MOTPART

Omsorgsnämnden i Trollhättans kommun
Box 981
461 29 Trollhättan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 17 september 2007 i mål nr 2125-06, se bilaga

SAKEN

Stöd och service till vissa funktionshindrade

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten upphäver underinstansernas avgöranden och förklarar att T har rätt till personlig assistans fr.o.m. den 12 december 2005 t.o.m. den 8 februari 2009. Regeringsrätten överlämnar handlingarna i målet till Omsorgsnämnden i Trollhättans kommun för vidare handläggning.

Dok.Id 84159

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

YRKANDEN M.M.

T yrkar att Regeringsrätten beviljar honom personlig assistans fr.o.m. den 12 december 2005 och anför bl.a. följande.

Vid tiden för ansökan kommunicerade han med mycket få ord och använde sig främst av bilder. Så är det fortfarande. Kommunikationen fungerar bara med personer som känner honom och förstår bildernas innebörd. Ett ord eller en bild kan betyda mycket mer än vad en utomstående kan läsa in. För att förstå honom krävs därför sådan ingående kunskap om honom och hans funktionshinder som bara hans föräldrar och skolpersonalen har. Att de anställda på fritids- och korttidshemmet anser att det är lättare att kommunicera med honom nu beror på att de är utbildade och har goda kunskaper om honom och hans funktionsnedsättning. Åttaåriga barn utan funktionshinder kan kommunicera med jämnåriga kompisar och med vuxna utan hjälp av sina föräldrar och har en bekantskapskrets som föräldrar och skolpersonal inte delar. Själv behöver han hela tiden hjälp med att kommunicera för att kunna ha andra sociala kontakter än de i familjen och i skolmiljön. En tredje person är utomordentligt viktig för att han ska kunna förstå och göra sig förstådd. Kommunikation är ett grundläggande behov och personlig assistans bör kunna beviljas för detta hjälpbehov. En timmes hjälp per dag för att tillgodose behovet av kommunikation är rimligt.

Han behöver också aktiv tillsyn under vaken tid på grund av risken att han skadar sig själv, andra människor eller föremål. Bristerna i hans kommunikationsförmåga komplicerar tillsynen ytterligare. Behovet av tillsyn uppkommer främst i aktiviteter där andra personer är inblandade eller där det kan uppstå situationer som är farliga för honom själv eller andra. Han förstår inte konsekvenserna av sitt handlande och försätter sig själv i farliga situationer. Han kan inte lämnas ensam och det krävs ständiga ingripanden. Också hans behov av tillsyn är ett grundläggande behov.

DOM

3

Mål nr
6232-07

Han har dessutom ett stort och omfattande behov av hjälp i fråga om alla övriga grundläggande behov.

Med hänsyn till hans ålder, utveckling och omständigheter i övrigt har han beräknat föräldraansvaret till 15 timmar per vecka. Eftersom ärendet dragit ut på tiden och han gått miste om mycket av den hjälp han borde ha fått vore det lämpligt att bevilja honom personlig assistans fr.o.m. den 12 december 2005.

Omsorgsnämnden bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Till följd av sin funktionsnedsättning har T behov av hjälp och stöd både med sin person och i sin vardag, men inte i den omfattning som krävs för att han ska ha rätt till personlig assistent enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Vid tiden för ansökan den 14 januari 2005 hade han ett mycket begränsat kommunikativt tal och förmedlade sig främst genom bilder. Enligt korttidsboendet kunde han be om hjälp, påkalla uppmärksamhet, förmedla sina känslor och förstå vad som förmedlades till honom. Enligt träningskolan hade han under läsåret 2005/2006 utvecklats ytterligare vad gäller kommunikation och samspel, men framstegen gjordes successivt och ibland kunde det ske en viss regression. Han kunde inte själv uttrycka när han ville ha mer mat, vad han ville ha eller vad han ville ha hjälp med. Han hade därför bilder till sin hjälp i bl.a. matsituationen. Genom att peka på bilderna kunde han visa vad han ville. Träningskolan påpekar också att T har utvecklats inom icke verbal kognition, dvs. att förstå utan att själv prata. Nämnden anser att hans behov inte var av den omfattningen att han behövde ha en tredje person närvarande för att kommunikation över huvud taget skulle vara möjlig, vilket krävs för att kommunikation ska falla inom ramen för de grundläggande behoven.

Nämnden anför vidare att T ; behov av tillsyn är av allmän karaktär och inte att anse som ett grundläggande hjälpbehov. Aggressionsutbrotten förekommer främst i hemmet men ibland även på fritids/korttids om han inte får som han vill. Det är enligt praxis endast aktiv tillsyn som kräver ingående kunskaper om den funktionshindrade som ligger inom ramen för de

DOM

4

Mål nr
6232-07

grundläggande behoven. T har ett stort behov av tillsyn, men det är inte så att det behovet bara kan tillgodoses av personer med ingående kunskaper om honom. Hans tillsynsbehov är därför inte ett grundläggande behov.

T åberopar ett intyg av överläkaren Anne-Berit Ekström den 2 oktober 2008 och ett utlåtande av psykologen Marie Edkvist-Höök den 22 december 2008.

UTREDNING

I det läkarintyg som har givits in i Regeringsrätten anförs bl.a. följande om T
hjälpbehov. Han har ett svårt sammansatt funktionshinder i form av autism och medelsvår utvecklingsstörning och behöver i stort sett hjälp i alla sina dagliga aktiviteter. Han kan till viss del klä på sig men behöver hela tiden tillsyn och hjälp med att knyta skor och knäppa knappar. Han behöver hjälp med att tvätta sig, borsta tänderna och duscha. Nattetid använder han blöja. Under dagtid kan han gå på toaletten men behöver tillsyn och viss hjälp. Han har uttalade kommunikationssvårigheter. Han kan möjligtvis förstå enkla uppmaningar men han har svårt att kommunicera sin vilja och att förstå uppmaningar. Kommunikationen genomförs till stor del med hjälp av bilder. T har ingen förståelse för farofyllda situationer. Hans specialintresse är allt som rullar och låter och fordon av olika slag är därför ytterst intressanta. Han kan plötsligt springa rakt ut i trafiken för att följa efter bilar. Han tycker också om att kasta och kastar gärna sten på fordon. Han kan lätt bli arg och frustrerad och förstör ofta saker i sådana situationer.

Av det i Regeringsrätten ingivna psykologutlåtandet framgår bl.a. följande. T autism innebär svårigheter för honom inom det kommunikativa området, såväl i fråga om tal- och språkutveckling som språk- och ordförståelse. Dessutom medför diagnosen svårigheter inom området för ömsesidig social interaktion. Han har stora svårigheter att förstå det sociala samspelet samt att kunna initiera och upprätthålla ett ömsesidigt socialt samspel. Det tredje området som T och andra personer med autism har problem med är deras

beteenden och intressen, som ofta är stereotypa och begränsade. Det är svårt för omgivningen att hitta aktiviteter som intresserar honom och han är oftast bara kvar kortare stunder i en aktivitet. Det innebär att omgivningen behöver vara med honom för att hitta en ny aktivitet för honom. Det finns alltså behov av en ständig tillsyn och aktivering av en vuxen. T har också stora svårigheter med att generalisera sin kunskap samt förmågor, färdigheter och erfarenheter. Han tar inte självklart med sig det han lärt och kan i en situation och/eller med vissa personer. I en ny situation med andra människor behöver han på nytt lära in det han redan lärt sig i en annan miljö. Diagnosen autism i kombination med medelsvår utvecklingsstörning innebär en betydligt mer komplex problematik och svårigheterna blir markant större än om han endast haft en av diagnoseerna. I vardagen och under dygnets samtliga timmar har ett stort behov av vuxna som stöd och hjälp. Han är beroende av omgivningen för sina aktiviteter, för att kunna utföra sina färdigheter och använda sina förmågor. Därmed är han varken självständig eller självgående i aktivitet eller utförande. I jämförelse med jämnåriga är skillnaden i självständighet och egen förmåga till agerande avsevärd. Han har svårigheter med t.ex. av- och påklädning, morgon- och kvällsrutiner, toalettbesök, att somna på kvällen och med acceptabelt beteende. T förstår inte faran med vissa situationer, t.ex. trafiken, och kan springa rakt ut framför bilar som han är intresserad av. Han förstår inte heller vad som är lämpligt beteende och kan t.ex. dra ner byxorna oavsett var han befinner sig. I olika aktiviteter är han beroende av stegvisa instruktioner för genomförande av moment efter moment. Han är hjälpt av en tydlig struktur och rutiner för att underlätta hans vardagsfungerande. I verksamheter som träningsskolan och den anpassade fritidssysselsättningen finns en inbyggd struktur och ett flertal vuxna som underlättar för honom. Den som har en komplex problematik med både autism och utvecklingsstörning kan fungera förhållandevis väl i en miljö med vissa personer och sämre i t.ex. hemmiljön som inte har möjlighet till samma fasta rutiner och struktur. Dessutom vistas T endast en del av dygnets timmar i dessa miljöer, till skillnad från tiden i hemmet med föräldrarna. T kan lätt bli frustrerad och arg. Han reagerar på missförstånd som ofta kan uppstå mellan honom och personer i hans omgivning, t.ex. på grund av kommunikationsproblem eller oplanerade förändringar. Ibland

DOM

6

Mål nr
6232-07

kan det vara svårt för omgivningen att förstå om hans reaktion beror på en fysisk åkomma, t.ex. att han håller på att bli sjuk, eller att han bara har en sämre dag. Eftersom han har ett mycket begränsat expressivt språk får omgivningen försöka tolka hans beteende då han själv är begränsad i sin förmåga att kunna uttrycka vad som är fel. Hans impressiva språkförståelse är också begränsad, vilket medför att omgivningens verbala kommunikation behöver tydliggöras med bilder för att minska missförstånden. Sammanfattningsvis har han ett svårt funktionshinder där diagnosen autism i kombination med hans medelsvåra utvecklingsstörning och grava beteendestörning tillsammans ger en mycket komplex och omfattande problematik. T behov av hjälp och stöd från vuxna personer i omgivningen, för ett fungerande liv i vardagen, blir därför omfattande.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Enligt 1 § LSS innehåller lagen bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt bl.a. personer med utvecklingsstörning eller autism. Av 7 § framgår att personer som anges i 1 § har rätt till sådana insatser enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Genom insatserna ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Till de insatser som kan beviljas hör enligt 9 § LSS biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans (punkt 2). Personlig assistans definieras i 9 a § första stycket som personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Av paragrafens andra stycke följer att den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov också har rätt till sådan insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Regeringsrättens prövning tar i första hand sikte på om T vid tiden för omsorgsnämndens beslut den 12 december 2005 – och således med hänsyn till

DOM

7

Mål nr
6232-07

de förhållanden som rådde då – hade ett sådant behov av hjälp med sina grundläggande behov att han var berättigad till personlig assistans. Det finns emellertid inte något rättsligt hinder mot att låta prövningen omfatta också hans rätt till personlig assistans för tid därefter. En förutsättning för en sådan utvidgning av prövningen bör dock vara att utredningen i målet ger tillräckligt underlag för att bedöma T:s behov av personlig assistans under den period som prövningen omfattar. Med hänsyn till instansordningen bör prövningen också begränsas till i huvudsak samma principfrågor som varit föremål för bedömning i underinstanserna (RÅ 2000 ref. 11).

Av handlingarna framgår att omsorgsnämnden den 9 februari 2009 har fattat ett nytt beslut i frågan om T:s rätt till personlig assistans.

Mot bakgrund av den utredning som finns i målet finner Regeringsrätten att prövningen ska omfatta T:s rätt till personlig assistans fr.o.m. den 12 december 2005 t.o.m. den 8 februari 2009.

Målet gäller frågan om T:s kommunikationssvårigheter och hans behov av tillsyn och annan hjälp i sin livsföring medför att han har rätt till personlig assistans.

Att kunna kommunicera med andra och därmed kunna skapa och upprätthålla sociala kontakter hör till de grundläggande behoven. Den i Regeringsrätten ingivna medicinska och psykologiska utredningen beskriver T:s kommunikationsförmåga i slutet av år 2008. Det kan emellertid hållas för visst att hans förmåga inte var bättre dessförinnan. Utredningen visar att det krävs kunskap om honom, hans funktionshinder och hans kommunikationssätt för att kunna förstå vad han vill säga och för att hjälpa honom att uppfatta budskap som andra vill förmedla till honom. Liksom kammarrätten finner Regeringsrätten därför utrett att T har behov av hjälp för att kunna kommunicera med andra.

DOM

8

Mål nr
6232-07

Av utredningen framgår vidare att T behöver ständig tillsyn under den tid han är vaken. Den medicinska och psykologiska utredning som givits in i Regeringsrätten beskriver tillsynsbehovet i slutet av år 2008. Det kan enligt Regeringsrättens mening förutsättas att behovet inte var mindre vid tiden för omsorgsnämndens beslut. T saknar insikt om vad som är farligt och kan t.ex. springa rakt ut i trafiken. Det framkommer också att han lätt blir frustrerad och då ofta reagerar med att bli aggressiv och destruktiv samt att ständiga ingripanden krävs för att hindra att hans reaktioner vänds mot honom själv, mot andra människor eller mot egendom. Den aktiva tillsyn som krävs i detta avseende förutsätter – bl.a. på grund av hans kommunikationssvårigheter – goda kunskaper om honom och omfattas därför av hans grundläggande behov (jfr RÅ 1997 ref. 23 I).

Därefter uppkommer frågan i vilken mån T behov av hjälp med kommunikation och av tillsyn omfattas av det ansvar hans föräldrar har för honom. Utredningen visar att hans behov av att kommunicera inom familjen, i skolan och på fritidshemmet tillgodoses av personer som känner honom väl. Hans behov av hjälp med kommunikation uppkommer därför i första hand vid kontakt med andra personer, som t.ex. med andra barn vid olika aktiviteter och med vänner till familjen.

Av förarbetena till den ursprungliga regleringen i LSS framgår att föräldraansvaret enligt föräldrabalken ska beaktas vid bedömningen av rätten till personlig assistans till barn. Det saknas emellertid uttalanden som kan ge närmare vägledning för hur denna bedömning ska göras (prop. 1992/93:159 s. 65 f. och s. 172). I samband med riksdagsbehandlingen av förslag till ändringar i LSS och lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS) anfördes att det normala föräldraansvaret ska beaktas på så sätt att det bara är hjälpbehov som går utöver vad som är normalt för ett barn i ifrågavarande ålder som ska läggas till grund för bedömningen av behovet av personlig assistent (bet. 1995/96:SoU15 s. 18).

T var nio år gammal vid tiden för omsorgsnämndens beslut. En nioåring utan funktionshinder har normalt omfattande kontakter med andra

DOM

9

Mål nr
6232-07

människor och aktiviteter tillsammans med andra barn utanför skoltid. För att T ska få möjlighet till sådant umgänge med andra behöver han få hjälp med att förstå och göra sig förstådd. En nioåring utan funktionshinder behöver inte sina föräldrars medverkan för att kommunicera med sin omgivning i vanliga sociala situationer. Något föräldraansvar som ska beaktas vid bedömningen av T behov av hjälp med kommunikation finns därför inte.

En nioåring utan funktionshinder får vidare anses ha ett visst behov av tillsyn. Det är dock bara undantagsvis fråga om sådan aktiv tillsyn som T behöver under sin vakna tid. Det är därför inte möjligt att med hänvisning till föräldraansvaret bortse från någon nämnvärd del av den tid som krävs för att tillgodose T behov av aktiv tillsyn.

T har således rätt till personlig assistans på grund av sitt behov av aktiv tillsyn och hjälp med kommunikation. Av utredningen framgår dessutom att han behöver omfattande hjälp med sin livsföring i övrigt, t.ex. med personlig hygien samt av- och påklädning. Hans behov av insatser i den delen avser till viss del sådan hjälp med aktivering, motivering och instruktioner som inte har ansetts grunda rätt till personlig assistans (jfr RÅ 2003 ref. 33 och där angivna rättsfall). Den som har rätt till personlig assistans för sina grundläggande behov har dock också rätt till sådant stöd för sina andra personliga behov. T har alltså rätt till personlig assistans även för t.ex. aktiverings- och motiveringsinsatser samt för tillsyn som inte kan räknas som aktiv, om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

T har haft rätt till personlig assistans redan fr.o.m. den 12 december 2005. Biträde av personlig assistent kan inte utgå för förfluten tid (RÅ 2006 ref. 76). Ekonomiskt stöd till skäligena kostnader för sådan assistans kan däremot under vissa förutsättningar utgå för förfluten tid (RÅ 2005 ref. 85 och RÅ 2000 not. 176). Omsorgsnämnden har att som första instans pröva i vilken utsträckning T kan beviljas ekonomiskt stöd till skäligena kostnader

DOM

10

Mål nr
6232-07

för personlig assistans för tiden fr.o.m. den 12 december 2005 t.o.m. den
8 februari 2009.

Marianne Eliason

Nils Dexe

Annika Brickman

Kristina Ståhl

Anita Saldén Enérus

Peter Lif
Beredningschef

Avd. I
Föredraget 2009-11-25

Målet har föredragits av regeringsrättssekreteraren Karin Hartmann.

KLAGANDE

T

Ombud: Zeinab Ghailan
Assistansia AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Omsorgsnämnden i Trollhättans stad
Box 981
461 29 Trollhättan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Länsrätten i Vänersborgs dom den 9 mars 2006 i mål nr 189-06, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

T yrkar att kammarrätten, med ändring av länsrättens dom, beviljar honom personlig assistans i skäligen omfattning för de grundläggande och övriga behoven. Som stöd härför anför han bl.a. följande. Länsrätten har i tidigare dom den 1 september 2005 i mål nr 851-05, beträffande ansökan om assistansersättning (LASS), bedömt att han har ett behov av hjälp i de flesta vardagliga rutiner, både med kommunikation och praktiska göromål, och att han har ett behov som ligger förhållandevis nära 20 timmar i veckan. I den nu överklagade domen har länsrätten avslagit hans begäran om personlig assistans enligt LSS. Då länsrätten, med grund i samma underlag, kommit fram till vitt skilda bedömningar av hans hjälpbehov bör det finnas skäl att ändra domen. I nu aktuellt avgörande har man inte lagt vikt vid hans omfattande behov av hjälp med

kommunikation. Länsrätten har dock i det tidigare målet fastställt hans behov av hjälp med kommunikation. Detta behov är av fundamental betydelse för honom och han kan omöjligt få tillstånd en fungerande vardag om personerna som omger honom inte känner honom väl och besitter förmågan att förstå hans särskilda sätt att kommunicera. De som känner honom kan förstå honom eftersom de har lärt sig att tolka och läsa av hans behov. Vid bedömningen av hans kommunikationsförmåga skall hänsyn tas till hur jämnåriga kommunicerar samt att han har behov av en person med ingående kunskaper om honom och hans funktionshinder vid kommunikation med utomstående. Han har inte ansökt om personlig assistans för kommunikation med föräldrar eller skolpersonal utan vid kontakt med andra personer såsom vänner till honom och familjen och främmande barn vid aktiviteter. Hans hjälpbehov avseende kommunikation har i tidigare beskrivning, daterad 30 november 2004, bedömts till en timme per dag som ett rimligt hjälpbehov. Om han inte erbjuds möjligheten att kommunicera med sin omgivning och jämnåriga kommer han att utestängas socialt, vilket kommer att påverka hans utveckling mycket negativt. Han behöver även aktiva hjälpinsatser vid toalettbesök, byte av blöja, tandborstning, påklädning, fram- och borttagning av mat samt daglig dusch och för hjälp under fritiden i form av ledsagning och aktivering. I en ny bifogad skrivelse, daterad den 23 mars 2006, från hans lärare och specialpedagog beskrivs hans svårigheter med språkförståelse. Skrivelsen styrker även hans behov av ständig tillsyn och att han kan vara utåtagerande både mot sig själv och andra. Med grund i detta bör han anses uppfylla samtliga uppställda kriterier i Regeringsrättens avgörande i RÅ 1997 ref 23 I. Hans behov av tillsyn bör därmed anses falla inom ramen för hans grundläggande behov. Det bör även tilläggas att han ej förstår faror och är impulsstyrd.

Omsorgsnämnden (nämnden) anser att kammarrätten skall avslå överklagandet och anför bl.a. följande. T hjälpbehov går utöver vad som är normalt för ett barn i motsvarande ålder men är inte av den omfattningen att han är berättigad till insatsen biträde av personlig assi-

stent enligt LSS. Han har ett mycket begränsat kommunikativt tal och förmedlar sig främst genom bilder samt kan säga vissa ord. Enligt uppgift från personal vid korttidsboendet kan han be om hjälp, påkalla uppmärksamhet, förmedla sina känslor och förstå vad som förmedlas till honom. Enligt uppgift från personal vid träningskolan har han under läsåret 05/06 utvecklats ytterligare avseende kommunikationen och det framkommer att han har utvecklats inom icke verbal kognition, dvs. att han förstår utan att själv prata. Hans behov av hjälp i samband med kommunikation bedöms inte vara av den omfattningen att han behöver ha en tredje person närvarande för att en kommunikation överhuvudtaget skall vara möjlig. Nämnden gör även bedömningen att tillsynsbehovet inte är av sådan karaktär att det skall beaktas inom ramen för de grundläggande behoven.

DOMSKÄL

Länsrätten har redogjort för tillämpliga lagrum.

Av utredningen i målet framgår bl.a. följande. T har diagnoserna autism, XYY-syndrom och utvecklingsstörning och gick vid ansökningstillfället tredje året i träningskola på Lextorpsskolan. Klassen består av fyra elever och det finns två lärare, en assistent samt en extra resurs. I skolan tränar T kommunikation med språk via bilder. Efter skolan vistas han på Brunsoppens fritidshem, ett korttidsboende för barn/ungdomar med autism eller autismliknande tillstånd, till kl. 16.30. Vad beträffar hans grundläggande behov framgår av personal vid fritidshemmet att T själv tar initiativ till att gå på toaletten och att personalen hjälper till vid behov, att han äter själv men behöver hjälp med fram- och borttagning av maten, att han klär av- och på sig själv på men behöver hjälp med att knyta skor och att han kan säga vissa ord. Enligt personalen kan han be om hjälp, påkalla uppmärksamhet, förmedla sina känslor och förstå vad som förmedlas till honom. Enligt personalen vid träningskolan har han behov av att det finns en vuxen i

hans närhet för att vara redo för gränssättning och inläring. Det som
träningsskolan med föräldrarnas samverkan tränar in i skolan skall också
överföras och läras in i hemmet, i en annan miljö. - Av i kammarrätten
ingivet intyg den 23 mars 2006 av lärare _____ och specialpe-
dagog _____ vid Lextorps träningsskola framgår bl.a. följande. T
har goda färdigheter inom vissa perceptiva områden
såsom imitation, öga/hand, integration och detaljseende (t.ex. att sortera
ut mönster och se detaljer). Det är inom dessa områden som T visat
den mesta utvecklingen. T har också mycket goda färdigheter inom
fin- och grovmotorik. Inom det kognitiva området har han enligt bedöm-
ningen sin svagare sida. Han har svårt med språkförståelse att ta in och
förstå många talade ord, minne, att lägga nya erfarenheter till gamla, an-
vända kunskap och erfarenheter i nya sammanhang, se bilder framför sig
och visa ett beteende som av omgivningen upplevs accepterat. T har
även svårt med verbal kognition (att uttrycka sig med egna ord) och an-
vänder endast ett fåtal bärande ord. Det är lätt att tro att T kan och
förstår talat språk mer än han faktiskt gör, detta på grund av så kallat
ekotal. Han upprepar det han hört andra säga utan att förstå innebörden i
det som sägs. Det är viktigt att ändå påpeka att han har utvecklats inom
icke verbal kognition, dvs. att förstå utan att själv prata. Han kan vid fru-
stration bli utåtagerande både mot sig själv och mot sin omgivning. Un-
der de år som T gått på träningsskolan har man sett att det finns
återkommande perioder då han mår sämre. Han har ständig assistans av
en vuxen i skolan och är långt ifrån självständig under skoldagen även
om schemat ger honom information om hur dagen ser ut. T kan ha
svårt med att föra med sig inlärda kunskaper från t.ex. skolan till hemmet
och kan oftast inte verbalt uttrycka vad han vill eller inte vill, känner eller
upplever. T har under läsåret 05/06 utvecklats ytterligare vad gäller
kommunikation och samspel men framstegen sker successivt och ibland
kan det ske en viss regression.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Av utredningen i målet framgår att T i huvudsak själv klarar av att ta hand om sin personliga hygien, att äta och dricka samt att klä av och på sig. Hans hjälpbehov i dessa avseenden synes i allt väsentligt avse att strukturera hans vardag. Fråga i målet är i stället om T

i behov av hjälp med att kommunicera med andra eller är i behov av sådan annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om hans funktionshinder. T har ostridigt ett stort behov av tillsyn under sin vakna tid. Av praxis har dock krävts att tillsynen närmast varit av övervakande karaktär för att falla inom ramen för de grundläggande behoven (jfr. RÅ 1997 ref. 23 I, RÅ 1997 not. 60 och RÅ 2003 ref. 33). Utredningen visar visserligen att T vid frustration kan bli utåtagerande och att han i perioder mår sämre. Hans tillsynsbehov kan dock inte anses vara av sådan övervakande karaktär att han har rätt till personlig assistans på grund av att han är i behov av sådan annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om hans funktionshinder.

Fråga kvarstår då om T har behov av personlig assistans för att kunna kommunicera med andra. Utredningen i målet visar att T har svårt med språkförståelse och med verbal kognition, dvs. att uttrycka sig med egna ord. Han har dock utvecklats inom icke verbal kognition, dvs. att förstå utan att själv prata. Av Försäkringskassans vägledning 2003:6, s 60, framgår att det är viktigt att utreda i vilka situationer behovet av hjälp med att kommunicera uppstår för att nå delaktighet i den avsedda situationen. Bedömningen måste ske utifrån personens individuella förutsättningar. Personens individuella förutsättningar för att lämna respektive ta emot ett budskap måste beaktas såväl som mottagarens möjlighet att förstå och svara upp på budskapet.

T vistas under vardagarna i skola och på fritidshem till kl. 16.30 och får sitt behov av hjälp med att kommunicera tillgodosett där. Hans hjälpbehov avseende kommunikation avser således tid därutöver, dvs. vid kontakt med andra personer såsom vänner till honom och familjen samt främmande barn vid aktiviteter. T var vid bedöm-

ningstillfället endast drygt nio år gammal. För ett barn i denna ålder måste ett visst föräldraansvar beaktas i situationer som de nu nämnda. Enligt kammarrättens mening bör T hjälpbehov avseende kommunikering med andra anses tillgodosett genom den hjälp han får i skola och på fritidshem samt genom den hjälp som föräldrarna kan bidra med. Det finns därför för närvarande inte förutsättningar för att bevilja personlig assistent enligt 9 a § LSS.

DOMSLUT

Kammarrätten avslår överklagandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Formulär 1 (bilaga B)

Ingvar Johansson

Skiljaktig mening,

se bilaga C

Margit Kärrström

Carina Gester
Referent

Kammarrättsrådet Ingvar Johanssons skiljaktiga mening.

Jag instämmer i majoritetens bedömning att T i huvudsak klarar av att ta hand om sin personliga hygien, att äta och dricka samt att klä av och på sig, liksom att hans tillsynsbehov inte avser sådan aktiv tillsyn som kan hänföras till de grundläggande behoven.

Till de grundläggande behoven hör emellertid även att kunna kommunicera och att därmed kunna upprätthålla sociala kontakter. Enligt den utredning från Träningskolan som föreligger i målet har T särskilda problem med kommunikationen. Han har svårt med språkförståelsen såsom att ta in och förstå många talade ord. Han har även svårt att uttrycka sig med egna ord och använder endast ett fåtal bärande ord. Dessutom använder han sig i stor utsträckning av s.k. ekotal, dvs. upprepar vad andra har sagt utan att förstå innebörden. Enligt min mening visar angivna förhållanden och vad som i övrigt beskrivs i utredningen om T

kommunikationsproblematik att hans svårigheter är av sådant slag att kommunikation med honom förutsätter ingående kunskaper om honom. Hans behov av hjälp med kommunikationen är därför att hänföra till hans grundläggande behov.

Såvitt framgår av utredningen i målet besitter såväl T föräldrar som personalen på skola och fritidshem sådana kunskaper om honom att hans behov av hjälp med kommunikationen är tillgodosett i hem- och skolmiljön. Det får emellertid anses höra till det normala att barn i T ålder i betydande omfattning har kontakter med och utför aktiviteter tillsammans med andra barn utanför skoltid och utan föräldrarnas medverkan. Av det nyss sagda följer att det för att möjliggöra sådant umgänge med andra barn för T krävs att någon med ingåen-

Dok.Id 71935

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1531 401 50 Göteborg	Lilla Kungsgatan 3	031-10 50 00 E-post: kammarratten.goteborg@dom.se www.kammarratten.goteborg.se	031-10 51 44	måndag – fredag 08:00-16:40

de kunskaper om hans kommuniceringsproblematik finns med. Detsamma gäller även för andra sociala kontakter utanför hem- och skolmiljön. Jag finner därvid att behovet av hjälp med kommunikationen kan beräknas till en timme per dag eller sju timmar i veckan. Även om således T

behov av hjälp med de grundläggande behoven i allt väsentligt är begränsat till kommunikationen får hjälpbehovet anses vara av sådan art och omfattning att rätt till personlig assistans föreligger. Av 9 a § andra stycket LSS följer att den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov även har rätt till sådan insats för andra personliga behov, om behoven inte tillgodoses på annat. Den utredning som föreligger i målet ger inte tillräckligt underlag för att bedöma omfattningen av T behov av insatser för sådana andra personliga behov. Det får ankomma på omsorgsnämnden att efter närmare utredning härom besluta om det totala antal timmar som insatsen personlig assistans skall omfatta. Jag bifaller således överklagandet delvis och visar, med upphävande av länsrättens dom och omsorgsnämndens beslut, målet åter till nämnden för ny handläggning i enlighet med det nu anförda.

LÄNSRÄTTEN I
VÄNERSBORG
Enhet 1
Johnny Andersson

DOM
2006-03-09
Meddelad i
Vänersborg

Ämbetsrum 11
Mål nr
189-06

Sida 1 (5)

KLAGANDE

T

Ställföreträdare: S och Y

Ombud: Zeinab Ghailan, Assistansia AB, Box 184, 701 43 Örebro

MOTPART

Omsorgsnämnden i Trollhättans stad
Box 981
461 29 Trollhättan

ÖVERKLAGAT BESLUT

Omsorgsnämnden i Trollhättans stads beslut den 12 december 2005

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Genom det överklagade beslutet avslag Omsorgsnämnden i Trollhättans stad (nämnden) ansökan om biträde av personlig assistent till T

Beslutet motiverades med att T inte har behov av ett personligt utformat stöd för att få de grundläggande behoven tillgodosedda.

YRKANDE M.M.

Y: yrkar att T skall beviljas personlig assistans med 57 timmar per vecka samt att beslutet skall gälla från och med den 1 januari 2006 och anför bland annat följande. T har en måttlig utvecklingsstörning i form av autism och ospecificerat ångestillstånd. Han har även kommunikationssvårigheter och kan inte göra sig förstådd med människor i sin omgivning om de inte har en ingående kunskap om honom. T behöver aktiva hjälpinsatser för de grundläggande behoven och för att han skall aktiveras och överhuvudtaget delta i någon aktivitet. Utan insatser från andra personer kan han inte ha någon meningsfull var-

Dok.Id 18078

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1060 462 28 Vänersborg	Residensgatan 23	0521-27 03 00 E-post: lansrattenivanersborg@dom.se	0521-27 03 80	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

dag. Aktiva hjälpinsatser är assistansberättigande. Länsrätten i Vänersborg har i dom den 1 september 2005 avslagit T överklagande av Försäkringskassans avslag om rätten till assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS) med motiveringen att T har ett behov som ligger förhållandevis nära, men inte når upp till de i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka som krävs. Länsrättens beslut bör vara vägledande för kommunen eftersom länsrätten är en högre instans. Länsrättens avslag av T rätt till assistansersättning gjordes med hänvisning till föräldraansvaret. Detta föräldraansvar bör ha minskat i och med T stigande ålder. T plats på korttidshem avslutas från och med den 15 december med anledning av ett beslut i Kammarrätten i Göteborg den 1 november 2005. Denna insats har beaktats av länsrätten. T behov av hjälp i hemmet har därmed utökats ytterligare. Det medicinska underlaget bör beaktas vid bedömningen av T rätt till personlig assistans. Det bör ha större betydelse för bedömningen än uttalanden från korttidshemmets personal som knappt känner T.

Nämnden har i sin utredning gjort följande bedömning. T har ett stort behov av tillsyn, gränssättningar och hjälp/stöd med inläring av nya situationer samt att få hjälp till att generalisera olika moment. Han klarar de flesta grundläggande behoven själv. Med bilder och de ord han kan, kan han förmedla sig och göra sig förstådd. Han förstår också vad som sägs till honom. LSS-handläggarens bedömning är att det inte behövs en tredje person närvarande för att en kommunikation med honom överhuvudtaget skall vara möjlig. Av underlaget framgår att T har ett större behov av hjälp när han är hos sina föräldrar. I övrig miljö såsom fritidshem och träningskola klarar han själv att få de grundläggande behoven tillgodosedda. Barn i T ålder utan funktionshinder behöver också ett stort mått av tillsyn och hjälp med vardagliga situationer. Att T behöver mer hjälp i hemmet än i andra miljöer kan ingå i ett normalt mönster mellan föräldrar och barn. LSS-handläggaren bedömer att T inte kräver kvalificerade motiva-

tions- eller aktiveringsinsatser av en person med ingående kunskaper om honom för att förmås att sköta sin hygien, äta, klä av och på sig eller kommunicera. Han har inte behov av ett personligt utformat stöd för att kunna få sina grundläggande behov tillgodosedda och har därmed inte rätt till insatsen biträde av personlig assistent enligt LSS.

DOMSKÄL

Gällande bestämmelser

Enligt 1 § 1 LSS innehåller lagen bestämmelser om insatser för särskilt stöd och service till personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.

Av 7 § första stycket LSS framgår bland annat att personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1-9 om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt.

Av 9 § 2 LSS framgår att en av insatserna för stöd och service är biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligena kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt lagen (1993:389) om assistansersättning.

Av 9 a § första stycket LSS följer att med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

vakna tid. S och Y har hävdat att han behöver en omfattande aktiv hjälpinsats för att klara det dagliga livet. Nämnden har anfört att det inte krävs kvalificerade motivations- eller aktiveringsinsatser av en person med ingående kunskaper om honom för att han skall klara att sköta sin hygien, äta, klä av och på sig eller kommunicera. De uppgifter som tillförts från träningsskolan, vars personal bör känna honom väl, ger närmast stöd för nämndens ståndpunkt avseende vilka slags insatser som behövs för att aktivera T. Även övrig utredning ger stöd för uppfattningen att T visserligen behöver ständig tillsyn, men i ringa omfattning aktiva insatser, för att klara grundläggande rutiner. Den tillsyn som han behöver kan inte anses vara av sådan karaktär att de skall beaktas inom ramen för de grundläggande behoven. Det får därmed anses visat att T hjälpbehov för närvarande inte är av den omfattningen att det kan läggas till grund för en insats enligt 9 § 2 LSS. Överklagandet skall därför avslås.

DOMSLUT

Länsrätten avslår överklagandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1 B).

Jennifer Moore Peterson

I avgörandet har även deltagit nämndemännen Gunnel Dirsäter, Kent Larsson och Dennis Björk.